

leven te geven; de jongeren die onder de wapenen zijn te wijzen op de gelegenheden voor catechetisch onderwijs in de plaats, waar ze tijdelijk verblijven, enz. enz."

Hebt u dat alles ook meegemaakt, vóór u optrad in uw tegenwoordige functie?

„En of. Zooals ik reeds vertelde lag mijn werkterrein in Brabant en ik deed het geheele werk op de fiets af. „t Gebeurde dikwijls, dat ik op Zondagen vijf maal sprak voor de verschillende troepen, maar toch kwam ik op geen stukken of einden na gereed.

„In de mobilisatie van 1914-'18 zijn wij diep doordrongen geworden van hetgeen er in die jaren aan de geestelijke verzorging ontbrak. Natuurlijk is het nu ook bij lange na niet volmaakt. Maar dat er thans meer dan honderd veldpredikers en aalmoezeniers werkzaam zijn, is toch wel van de allergrootste beteekenis voor onze gemobiliseerden. Wij hebben de vorige maal heel wat geleerd, dat nu onmiddellijk in practijk kon gebracht worden.

„Ik denk aan de vele nieuwe Mil. Tehuizen, waarvan er reeds binnen enkele weken na de mobilisatie geopend konden worden; aan de lectuurvoorziening; ontwikkeling en ontspanning en zooveel meer.

„Wanneer ik zie alles, wat er momenteel gedaan wordt, zoowel van regeeringswege als van particuliere zijde, dan is ons hart met groote dankbaarheid vervuld en wij bidden Gods zegen af over al dit werk, dat thans gedaan wordt."

De grijze veldprediker, nog een en al leven en bedrijvigheid, die van den vroegen morgen tot den laten avond in actie is, had nog wel uren kunnen doorgaan met vertellen, het ophalen van herinneringen uit een zoo rijk verleden en het ontwikkelen van een programma voor de toekomst, maar de tijd riep.

Ds Janssen en de militairen, ze hooren bij elkaar. Hij draagt „onze jongens," maar ook de andere gemobiliseerden op het hart, hij brengt ze dagelijks voor Gods genadetroun; onze veldprediker in alg. dienst is niet alleen een werker, hij is ook een bidder.

God geve hem de kracht nu het aantal zijner jaren reeds zoo hoog geklommen is, om dezen mooien arbeid, ook wanneer eerlang de tijd daar is om officieel zijn functie neer te leggen, te blijven steunen tot heil van hen, die thans in dienst zijn van onze regeering en geroepen werden om de vaderlijke erve te bewaken, zoo noodig te verdedigen.

J. H. v. R.

TROMP *bij Duins*

● 1639 - OCTOBER - 1939

Met de oorlogsberichten ging het vroeger al even wonderlijk toe als tegenwoordig.

Ook in den ouden tijd trachtte men elkaar door leugenachtige berichten te overtroeven.

De slag bij Duins, die door de Nederlandsche vloot onder bevel van Maarten Harpertzoon Tromp, in September en October 1639 tegen de Spaansche Armada werd geleverd en glansrijk gewonnen, was volgens de Spanjaarden gewonnen door De Oquendo. Men sprak daar van „de groote victorie," die De Oquendo had behaald op de Nederlandsche zeemacht en het eene schip, dat aan onze zijde verloren ging, was in de Spaansche verbeelding aangegroeid tot een vloot van veertig schepen, die alle gezonken of verbrand zouden zijn. Aan den voet van het standbeeld, dat de bewoners van San Sebastiaan voor De Oquendo oprichtten, omstreeks 1880, beitelde men „dien het oordeel zijner vijanden onoverwinnelijk noemde."

Toen vijftig jaar na den slag bij Duins, de kleinzoon van De Oquendo door Karel II benoemd werd tot Markies van San Milan, werden in de gebruikelijke toespraak ook de verdiensten van den grootvader herdacht. Daarbij werd meegedeeld, dat De Oquendo alleen met zijn admiraalschip den strijd had aangebonden met 17 Hollandsche oorlogsschepen en de overwinning had behaald. Tromp was, om de schandelijke nederlaag, die hij had geleden, te 's-Gravenhage onthoofd.

Geschiedvervalsching dus in optima forma! Want de zaak is juist andersom gelopen. Tromp heeft bij Duins niet de nederlaag geleden, doch integendeel de Spaansche zeemacht voor goed vernietigd. Nooit is de Iberische marine dezen slag weer te boven gekomen.

En niet alleen heeft Tromp het gevaar dat dreigde met de hulp van God afgewend van ons land, maar hij heeft in den slag bij Duins ook een geheel nieuwe strijdwijze ingevoerd. De Nederlandsche en de Engelsche vlootvoogden, die nà hem kwamen, hebben juist daarom tot hem opgezien als tot hun leermeester.

Wat Prins Maurits voor het leger had gedaan, dat deed onze Hollandsche Pekbroek voor de marine.

Tot dien tijd toe, was het gewoonte

geweest, dat men in den zeeslag eenvoudig schip tegen schip liet strijden. Maar in den slag bij Duins paste Tromp een geheel andere methode toe. Hij verdeelde zijn vloot in eskaders, die ieder hun eigen bestemming kregen. De vijandelijke linie wordt vaneengescheurd en van twee zijden teistert hij de Spaansche schepen. Dat is juist de groote verdienste van Tromp. En de slag bij Duins bracht daardoor niet alleen voor den tijdgenoot dadelijk voordeel, maar heeft ook voor het nageslacht zeer gunstige gevolgen gehad. De groote overwinningen van Michiel de Ruyter konden behaald worden door het volgen van de tactiek van Tromp.

Wel verre dus van de nederlaag te hebben geleden en daarom onthoofd te zijn, is Tromp juist door den slag bij Duins geworden de redder van ons vaderland en de hervormer van onze marine. In het voorjaar van 1639 zag het er niet naar uit, dat de zaak zóó zou loopen.

Door middel van spionnen had men hier te lande reeds lang vóór 1639 vernomen, dat er in Spanje iets broeide. In de Spaansche haven La Corona werd een groote vloot gereed gemaakt, die de evenknie zou zijn van de Armada, die in 1588 op zoo smadelijke wijze te gronde ging. Omstreeks 1635 begonnen voor de Habsburgers de zaken in Duitschland er beter voor te staan. Dit moedigde Spanje aan, nog eens een laatste groote poging te wagen, om de opgestane gewesten ten onder te brengen. Daar Frankrijk met de Nederlanders een of- en defensief verbond had gesloten, was de weg over land afgesloten en was men dus op de zee aangewezen. Reeds in 1637 hadden er groote troepenverschepingen naar de zuidelijke Nederlanden plaats. Langzamerhand rijpte nu het plan, met een machtige vloot Holland te vermeesteren.

Omdat men daar gewaarschuwd was voor de plannen van Spanje, kruiste Tromp reeds in Februari 1639 vóór Duinkerken. Hij raakte er slaags met een vloot, die naar Spanje wilde zeilen en die door de Hollanders werd teruggejaagd.

Daar er verder geen Spaansche scheepsmacht kwam opdagen, keerde Tromp naar het vaderland terug.

De korte verloftijd van den Admiraal werd door huiselijke omstandigheden versomberd. Zijn vrouw werd ziek en op 13 April werd Aaltje Jacobs van Arkenhoudt in de Groote kerk te Rotterdam ter aarde besteld. Hoe in-droevig deze gebeurtenis voor den Admiraal ook was, 's lands zaken mochten er niet onder lijden en zoo reisde hij tegen het eind van

Tromp

diezelfde maand naar Hellevoetsluis, om zee te kiezen. Daar wachtte hem de eerste ergernis. Hij vond zijn schip zoo „ongereddert als oyt gezien is;” en de betaling van het scheepsvolk hield hem tot twee uur in den nacht bezig. Eindelijk den 29sten April was alles gereed en zeilde hij uit met twintig schepen.

Nauwelijks in het kanaal gekomen zond Tromp drie schepen naar La Corona, om de Spaansche vloot te bespieden. Met zeventien schepen bleef hij kruisen in het kanaal, weken lang, nu en dan een Engelsch schip aanhoudend.

De vloot, waarmee De Oquendo eindelijk uitzeilde, telde 75 schepen, doch daaronder waren acht Engelsche schepen, die gehuurd waren om 1800 soldaten naar Duinkerken te brengen, maar die niet van plan waren te vechten. Daarom scheidten zij zich al spoedig af en zeilden ze de golf van Biskaye in.

Zoodoende zag Tromp op 15 September een vloot van 67 oorlogschepen komen opdagen, waaronder niet minder dan 23 galjoenen. Juist kruiste hij bij Bevezier met 12 schepen. Onmiddellijk werd kapitein Tjaard Post er op uitgestuurd, om de andere schepen te waarschuwen. In totaal kon Tromp zich dus met 17 schepen te weer stellen tegen de Armada die 67 schepen telde. De Spanjaarden waren dadelijk den strijd begonnen in de meening, dat hier een gemakkelijke overwinning te bevechten zou zijn. Doch dat pakte anders uit. Hoewel de Grootte Christoffel van Enkhuizen in brand geraakte en in de lucht vloog, waardoor Tromp dus slechts 16 schepen overhield, wist hij toch niet alleen den aanval af te slaan, maar durfde hij korten tijd daarna zelf tot den

aanval over te gaan. Als na een korte onderbreking de strijd wordt voortgezet, gelukt het Tromp de vloot van den vijand op de vlucht te drijven en De Oquendo weet niet beter te doen dan bescherming te zoeken langs de reede van Duins, een zeegat tusschen Dover en Noord-Fireland, van de overige zee afgesloten door langgerekte zandbanken.

En nu volgde een wekenlange belegering. Onmiddellijk na de behaalde zege zond Tromp Witte de With naar het vaderland om verslag uit te brengen over het gebeurde. De Staten-Generaal zagen in, dat hier een mooie kans was, om met de Spaansche Armada af te rekenen. Heel Holland veranderde daarom in een scheepstimmerwerf. Overal werd geklopt en gehamerd en telkens liep er weer een schip van stapel, dat de vloot van Tromp ging versterken. Intusschen had Tromp bezoek gehad van een Engelsch gezagvoerder, die hem namens Admiraal Pennington kwam bevelen, zich in de Engelsche wateren van strijd te onthouden. Lakoniek antwoordde Tromp, dat hij nog niet tot den strijd besloten was. Rustig wordt de belegering voortgezet en even rustig groeit Tromps vloot aan. Herhaaldelijk sommeert Tromp den vijand de reede te verlaten, om in open zee te strijden, doch dit geschiedt niet. Op 2 October komen Engelsche kapiteins vertellen, dat de masten en stengen der Spaansche vloot te Dover liggen. Dit heet de oorzaak van het aarzelen. Tromp laat ze door kapitein Dorrevelt halen; een aantal flesschen

sherry is het loon. Een verzoek om 5000 pond kruit wordt eveneens ingewilligd, ofschoon Tromp best begreep, dat dit slechts een voorwendsel was, daar de Engelschen voldoende kruit hadden geleverd. Eindelijk besluit de krijgsraad op 11 October om bij den eersten gunstigen wind de vloot aan te pakken. Deze wind liet nog tot 21 October op zich wachten, doch toen gaf Tromp 's nachts om 2 uur door een kanonschot bevel, alles voor den strijd gereed te maken. 's Morgens om half negen begon het gevecht, dat eindigde met de vernietiging van Spanje's laatste zeemacht. Veertien schepen werden buit gemaakt, 1800 man gevangen genomen. Daartegenover stond aan onze zijde een verlies van 100 man en het schip van Musch.

Op 29 October brengt Tromp in de Staten-Generaal verslag uit van zijn tocht. „Door Gods genadigen zegen was het succes zulks geweest, dat van de vloot, geweest zijnde in Duins drie en vijftig groote schepen, ontrent veertich so gestrant, gesonken, gebrant als genomen en de verdere geharasseert en hier en daer verstrooyt waren.”

Tromp ontving 6000 gulden belooning benevens gouden ketenen en penningen; de buitgelden bedroegen 134.000 gulden. Op Woensdag 9 November werd een dankstond gehouden door het geheele land, om God te danken voor de glorierijke overwinning, die de Nederlandsche vloot had behaald op de Spaansche Armada.

P. de Z. J.Gz.

De Spaansche Armada